

ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМА ВИБОРУ

Стратегічне управління в умовах глобалізаційних трансформацій мотивує генерування нових векторів управлінського обліку, параметри застосування якого спрямовані на синергію внутрішньогосподарського менеджменту з гіпотетичним урахуванням ймовірних зовнішніх шансів і ризиків. На відміну від класичного управлінського обліку, сфера застосування якого традиційно обмежена лише внутрішньогосподарським рівнем управління, стратегічний управлінський облік, використовуючи зовнішнє та внутрішнє інформаційне забезпечення, не лише задовольняє тактичні потреби менеджменту, а й передбачає розширений моніторинг діяльності у часі та просторі з урахуванням довгострокових цілей і загроз.

Традиційна система управлінського обліку, на думку Б. Рамляк і А. Рогошіч, не прагне адаптуватись до довгострокової, орієнтованої на майбутнє позиції, і не характеризує маркетингові або конкурентні позиції підприємства [4, с. 95]. Відповідно, застосування методів управлінського обліку, призначених для тактичного управління, не відповідає потребам стратегічного менеджменту, а в окремих випадках, навіть перешкоджає формуванню необхідних аналітичних розрізів, інформація за якими потрібна для процесу формулювання та реалізації стратегії підприємства [1, с. 235].

Для вирішення цієї проблеми вчені використали аналітичні інструменти, що знайшли широке застосування у сфері стратегічного менеджменту, маркетингу та інших дисциплінах, пов'язаних із вивченням зовнішнього середовища підприємства. Зокрема, були розроблені численні методи прогнозування й аналізу зовнішнього середовища підприємства, призначені для аналізу нелінійності, складності та непередбачуваності майбутніх змін зовнішнього середовища. На сучасному етапі продовжується пошук методів стратегічного управлінського обліку, тому, як зазначає С. П. Суворова, для створення ефективної інформаційної бази стратегічного управління, реєстрації, узагальнення та подання даних нарізла необхідність у проведенні досліджень щодо подальшого розвитку теорії та методології стратегічного управлінського обліку і у розробці комплексних методик його організації [3, с. 6].

Науковці виділяють досить широкий спектр інструментів стратегічного управлінського обліку: Activity based costing (ABC); Attribute costing (AC); Benchmarking (BMG); Brand value budgeting (BVB); Brand value monitoring (BVM); Competitive position monitoring (CPM); Competitor cost assessment (CCA); Customer accounting (CA); Competitor performance appraisal (CPA); Environmental Management Accounting (EMA); Integrated performance measurement systems (IPMS); Life cycle costing (LCC); Quality costing (QC); Strategic costing (SC); Strategic pricing (SP); Target costing (TC); Value chain costing (VCC) [1, с. 236]. Ці інструменти стратегічного управлінського обліку знайшли своє застосування у більшості провідних країн світу і довели свою значимість в управлінні.

Згідно публікацій зарубіжних фахівців, серед калькуляційних прийомів управлінського обліку для стратегічних цілей найбільшою популярністю користується цільова калькуляція собівартості (таргет-костинг). Ця концепція має багаторічний досвід застосування в сотнях відомих компаній і авторитетну думку провідних фахівців у сферах маркетингу, виробничого менеджменту та управлінського обліку. Використання системи цільової калькуляції собівартості дозволяє координувати і контролювати виробничу діяльність підприємства відповідно до важливих стратегічних орієнтирів – заданих витрат. Таргет-костинг поєднується з бюджетуванням, плануванням прибутку, формуванням центрів відповідальності, різними стратегіями ціноутворення та оцінними процедурами [2, с. 13]. Окремі дослідники зазначають, що найбільш популярними стратегічними управлінськими технологіями, які базуються на облікових даних, є стратегічне бюджетування, бенчмаркінг, стратегічний управлінський облік на основі ланцюжків вартості.

Проведений моніторинг існуючих підходів вчених до виокремлення методів (технік, методик, моделей) стратегічного управлінського обліку дозволив встановити, що на сьогодні серед них немає однозначної позиції щодо пріоритетності одного з методів [1, с. 238].

Таким чином, існування набору методів стратегічного управлінського обліку, які можуть використовуватись у практичній діяльності підприємств, зумовлює проблему вибору серед них найбільш оптимального для конкретного підприємства (із врахуванням його технологічної та організаційної структури, специфіки діяльності, зовнішнього середовища тощо).

Література:

1. Бруханський Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва : монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.
2. Залевский В. А. Управленческий учет и анализ формирования целевой себестоимости для целей стратегического менеджмента / В. А. Залевский // Управленческий учет. – 2009. – № 1. – С. 3-13.
3. Суворова С. П. Формирование стратегического управленческого учета на промышленных предприятиях: теория и методология : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / С. П. Суворова. – Орел, 2007. – 319 с.
4. Ramljak Br. Strategic Management Accounting Practices in Croatia / Branka Ramljak, Andrijana Rogošić // The Journal of International Management Studies. – 2012. – Vol. 7, No 2, October. – P. 93-100.

Сергій ТКАЧЕНКО

ВНЗ «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

СУВОРЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ПОКАЗНИКІВ, ІЗ ЯКИМИ НЕОБХІДНО ОПЕРУВАТИ В ПРОЦЕСІ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ МОНІТОРИНГУ, І ЄДНІСТЬ ЇХ УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Впровадження засобів сучасної електронно-обчислювальної техніки в сферу регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери, змінюючи процеси збору, реєстрації, передачі та обробки техніко-економічної інформації, впливає тим самим на всі основні функції сучасної системи регулювання, у тому числі і на функцію моніторингу. У цьому зв'язку найважливішою умовою успішного формування та впровадження функції економічного моніторингу виступає вирішення обліково-економічних і аналітичних завдань не за існуючою традиційною методологією, а за методологією, яка відображає особливості сучасної функціонально розвинутої обробки техніко-економічної інформації та специфіку використання машин електронних цифрових. Це означає, що теоретико-методологічні матеріали із моніторингу повинні не тільки дозволяти формувати склад задач підсистеми моніторингу, визначати їх сутність, взаємозв'язки і послідовність вирішення, але і містити визначення результативних обліково-економічних та аналітичних показників. Така вимога до методології економічного моніторингу диктується тим, що в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери методологія, не підміняючи конкретних постановок вирішення задач на машинах електронних цифрових, повинна в той же час бути підґрунтям для їх цільового розроблення.

Розгляд накопиченого при створенні та функціонуванні територіально-виробничих систем досвіду формування і впровадження обліково-економічних та аналітичних розрахунків дозволяє визначити основні напрямки удосконалення методологічних матеріалів із економічного моніторингу: це, по-перше, суворе визначення понять показників, із якими необхідно оперувати в процесі вирішення задач моніторингу, і єдність їх умовних позначень; по-друге, застосування раціональних способів обчислення відповідних обліково-економічних та аналітичних показників; по-третє, опис, у необхідних випадках, різних методів отримання результатів моніторингу; по-четверте, приведення достатньо повного переліку вхідної інформації, яка потрібна для розрахунку тих або інших показників; по-п'яте, побудування інформаційних обліково-аналітичних таблиць виходячи із конкретних показників та таке ін.

Розглянемо більш детально першу змістовну складову із вище перерахованих